

LIETUVOS RESPUBLIKOS
PAGALBINIO APVAISINIMO ĮSTATYMO NR. XII-2608 PAKEITIMO
ĮSTATYMAS

2026 m.

d. Nr.

Vilnius

**1 straipsnis. Lietuvos Respublikos pagalbinių apvaisinimo įstatymo Nr. XII-2608
nauja redakcija**

Pakeisti Lietuvos Respublikos pagalbinių apvaisinimo įstatymą Nr. XII-2608 ir jį išdėstyti
taip:

„LIETUVOS RESPUBLIKOS
PAGALBINIO APVAISINIMO
ĮSTATYMAS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato asmenis, kuriems gali būti teikiamos pagalbinių apvaisinimo ar
vaisingumo išsaugojimo paslaugos, šių asmenų teises, pagalbinių apvaisinimo ir vaisingumo
išsaugojimo paslaugų teikimo sąlygas, būdus ir tvarką.

2. Šio įstatymo nuostatos suderintos su Europos Sąjungos teisės aktais, nurodytais šio
įstatymo priede.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Nevaisingumas** – pilnamečio asmens negalėjimas pastoti, apvaisinti ir (ar) išnešioti
vaiko dėl su sveikata susijusių priežasčių, nustatomas teisės aktų, reglamentuojančių asmens
sveikatos priežiūrą, nustatyta tvarka.

2. **Pagalbinis apvaisinimas** – šio įstatymo nustatyta tvarka, naudojant medicinos
technologijas, atliekami veiksmai su lytinėmis ląstelėmis, reprodukciniiais audiniais ir (ar)
embrionu siekiant sukelti moters nėštumą.

3. **Pagalbinis apvaisinimas *in vitro*** – pagalbinių apvaisinimas ne moters kūne.

4. **Pagalbinis apvaisinimas *in vivo*** – pagalbinių apvaisinimas moters kūne.

5. **Pavojinga nepageidaujama reakcija** – nenumatytas žmogaus lytinių ląstelių donoro
arba recipiento, žmogaus embriono donoro arba recipiento ar, jei taikomas žmogaus lytinių
ląstelių, reprodukcinių audinių ar embrionų autologinis naudojimas, paciento organizmo atsakas,
įskaitant užkrečiamąją ligą, susijęs su lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ar embrionų įsigijimu
arba naudojimu, dėl kurio ištinka mirtis, kyla pavojus gyvybei, atsiranda negalia arba asmuo
hospitalizuojamas, suserga arba pailgėja jo hospitalizavimo ar ligos trukmė.

6. **Pavojingas nepageidaujamas reiškinys** – su žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių
audinių ir (ar) embrionų įsigijimu, ištyrimu, apdorojimu, laikymu arba paskirstymu susijęs
nepageidaujamas atvejis, turintis įtakos lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų
kokybei ir (ar) saugai arba lemiantis užkrečiamųjų ligų perdavimą, pacientų mirtį arba pavojų
gyvybei, negalią arba dėl kurio pacientas gali būti hospitalizuotas ar susirgti arba jo

hospitalizavimo trukmė gali pailgėti, arba žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ar embriono identifikavimo klaida arba jų supainiojimas.

7. **Vaisingumo išsaugojimo paslaugos** – asmeniui teikiamos sveikatos priežiūros paslaugos, kurias sudaro jo lytinių ląstelių ir (ar) reprodukcinių audinių paėmimas, jų konservavimas ir laikymas.

8. **Žmogaus embrionas** (toliau – embrionas) – besivystantis žmogaus organizmas nuo apvaisinimo momento (žmogaus zigotos susidarymo) iki aštuntos nėštumo savaitės pabaigos.

9. **Žmogaus embriono donoras** (toliau – embriono donoras) – sutuoktiniai, partnerystę įregistravę asmenys arba vyras ir moteris, bendrai gyvenantys ne mažiau kaip 1 metus ir turintys tikslą sukurti šeiminius santykius, arba moteris, nesanti poroje, kurių pagalbiniam apvaisinimui buvo sukurtas žmogaus embrionas ir kurie jo atsisakė, kad jis būtų naudojamas kito asmens pagalbiniam apvaisinimui.

10. **Žmogaus embriono donorystė** (toliau – embriono donorystė) – sutuoktiniams, partnerystę įregistravusiems asmenims arba vyrui ir moteriai, bendrai gyvenantiems ne mažiau kaip 1 metus ir turintiems tikslą sukurti šeiminius santykius, arba moteriai, nesančiai poroje, kuriems (-iai) suteiktos pagalbinio apvaisinimo paslaugos, sukurto žmogaus embriono (-ų) savanoriškas atsisakymas, kad jis (jie) būtų naudojamas (-i) kito asmens pagalbiniam apvaisinimui.

11. **Žmogaus embriono recipientas** (toliau – embriono recipientas) – sutuoktiniai, partnerystę įregistravę asmenys, vyras ir moteris, bendrai gyvenantys ne mažiau kaip 1 metus ir turintys tikslą sukurti šeiminius santykius, arba moteris, nesanti poroje, kurių pagalbiniam apvaisinimui naudojamas žmogaus embriono donoro atsisakytas embrionas.

12. **Žmogaus lytinės ląstelės** (toliau – lytinės ląstelės) – moteriškosios ir vyriškosios lytinės ląstelės, iš kurių gali susidaryti žmogaus zigota.

13. **Žmogaus lytinių ląstelių ir (ar) reprodukcinių audinių įsigijimas** (toliau – įsigijimas) – veiksmai, kuriuos atliekant įsigijamos atrinktų donorų, kurių tinkamumas įvertintas sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka, žmogaus lytinės ląstelės ir (ar) reprodukciniai audiniai.

14. **Žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų konservavimas** (toliau – konservavimas) – žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų apdorojimas cheminėmis medžiagomis, jų laikymo aplinkos sąlygų arba kitų priemonių pakeitimas, siekiant sustabdyti arba sulėtinti biologinį arba fizinį šių ląstelių, audinių ir (ar) embrionų irimą.

15. **Žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų paruošimas** (toliau – paruošimas) – žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų tvarkymas ir konservavimas jų kokybę ir saugumą užtikrinančiomis sąlygomis.

16. **Žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų autologinis naudojimas** (toliau – autologinis naudojimas) – žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų naudojimas asmens, kurio jie yra, pagalbiniam apvaisinimui.

17. **Žmogaus lytinių ląstelių bankas** (toliau – lytinių ląstelių bankas) – asmens sveikatos priežiūros įstaiga, turinti asmens sveikatos priežiūros veiklos licenciją, kurioje nurodyta, kad ji įgijo teisę teikti licencijuojamas lytinių ląstelių banko paslaugas.

18. **Žmogaus lytinių ląstelių donoras** (toliau – lytinių ląstelių donoras) – asmuo, savanoriškai davęs lytinių ląstelių kito žmogaus pagalbiniam apvaisinimui.

19. **Žmogaus lytinių ląstelių donorystė** (toliau – lytinių ląstelių donorystė) – žmogaus lytinių ląstelių savanoriškas davimas kito asmens pagalbiniam apvaisinimui.

20. **Žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embriono tranzitas** (toliau – lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embriono tranzitas) – žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embriono vežimas per Lietuvos Respublikos teritoriją iš trečiosios šalies teritorijos į trečiosios šalies teritoriją.

21. **Žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embriono laikymas** (toliau – laikymas) – žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embriono išlaikymas kontroliuojamomis sąlygomis, užtikrinančiomis jų saugumą ir kokybę, iki jų paskirstymo.

22. **Žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embriono paskirstymas** (toliau – paskirstymas) – žmogaus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embriono transportavimas į žmogaus lytinių ląstelių banką ar iš jo ir pristatymas pagalbinį apvaisinimą atliekančiam specialistui.

23. **Žmogaus lytinių ląstelių recipientas** – asmuo (-enys), kurio (-ių) pagalbiniam apvaisinimui naudojamos žmogaus lytinių ląstelių donoro lytinės ląstelės.

24. **Žmogaus reprodukciniai audiniai** (toliau – reprodukciniai audiniai) – žmogaus lytinių organų audiniai, kuriuose yra lytinių ląstelių.

25. **Žmogaus zigota** (toliau – zigota) – ląstelė, susidariusi susiliejus moteriškajai ir vyriškajai lytinėms ląstelėms.

26. Kitos šiame įstatyme vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžiamos 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente ([ES](#)) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, ir asmens sveikatos priežiūrą reglamentuojančiuose įstatymuose.

3 straipsnis. Pagalbinio apvaisinimo sąlygos

1. Visi sprendimai, susiję su pagalbinio apvaisinimu, privalo būti priimami:

- 1) užtikrinant geriausius vaiko, kuris gims po pagalbinio apvaisinimo, interesus;
- 2) vadovaujantis moters sveikatos prioriteto ir asmenų, kurie kreipiasi dėl pagalbinio apvaisinimo, lygiateisiškumo principu;
- 3) įvertinus galinčią kilti naudą bei žalą motinai ir (ar) vaikui (vaikams), kuris (kurie) gims po pagalbinio apvaisinimo.

2. Pagalbinis apvaisinimas negali būti taikomas kaip lytinių ląstelių genetinės linijos tapatumo modifikavimo priemonė ir negali būti naudojamas pagalbinio apvaisinimo būdu pradėtam vaikui tam tikroms savybėms, taip pat ir norimai lyčiai suteikti.

3. Lytinės ląstelės ir embrionai negali būti komercinių sandorių objektais.

4. Pagalbinis apvaisinimas atliekamas pilnamečiams veiksniams sveikatos priežiūros srityje asmenims – sutuoktiniams, partnerystę įregistravusiems asmenims arba vyrui ir moteriai, bendrai gyvenantiems ne mažiau kaip 1 metus ir turintiems tikslą sukurti šeiminius santykius, (toliau – pora) arba moteriai, nesančiai poroje. Pagalbinį apvaisinimą atlikti leidžiama tik gydytojų konsiliumo sprendimu esant abiem šioms sąlygoms:

1) nevaisingumo negalima išgydyti jokiais gydymo būdais arba juos taikant nėra realios sėkmės tikimybės, taip pat tais atvejais, kai siekiama išvengti sunkią negalią sukeliančios arba gyvybei gresiančios ligos ar sveikatos sutrikimo, kurių sąrašą nustato sveikatos apsaugos ministras;

2) nėra medicininių kontraindikacijų, susijusių su moters anatomicinėmis ir (ar) fiziologinėmis savybėmis, reikalingomis nėštumui sukelti, vaisiui išnešioti ir (ar) pagimdyti, ir (arba) grėsmė moters sveikatai ir (ar) gyvybei, kurių sąrašą tvirtina sveikatos apsaugos ministras.

5. Pora arba moteris, nesanti poroje, norintys (-i), kad jiems (jai) būtų atliekamas pagalbinis apvaisinimas, šio įstatymo 7 straipsnyje nustatyta tvarka pasirašo informuoto paciento

sutikimą atlikti pagalbinių apvaisinimą ir pateikia rašytinį prašymą atlikti pagalbinių apvaisinimą ir kitus sveikatos apsaugos ministro nustatytus dokumentus bei medicinos dokumentus, patvirtinančius sąlygų, nurodytų šio straipsnio 4 dalyje, buvimą, išskyrus, kai šie medicinos dokumentai tvarkomi valstybės informacinėje sistemoje ir asmens sveikatos priežiūros įstaiga, kuriai pateiktas prašymas atlikti pagalbinių apvaisinimą, turi prieigą prie šių dokumentų arba šios asmens sveikatos priežiūros įstaigos vidaus administravimo informacinėje sistemoje.

6. Rašytinio prašymo atlikti pagalbinių apvaisinimą ir informuoto paciento sutikimo atlikti pagalbinių apvaisinimą reikalavimus tvirtina sveikatos apsaugos ministras.

7. Preimplantacinis genetinis embriono tyrimas atliekamas šiais atvejais:

1) kai pagalbinis apvaisinimas atliekamas siekiant išvengti sunkią negalią sukeliančios arba gyvybei gresiančios ligos ar sveikatos sutrikimo, kurių sąrašą nustato sveikatos apsaugos ministras;

2) kitais sveikatos apsaugos ministro nustatytais atvejais, siekiant išvengti sunkią negalią sukeliančios arba gyvybei gresiančios ligos ar sveikatos sutrikimo, kurių sąrašą nustato sveikatos apsaugos ministras.

8. Pagalbinis apvaisinimas atliekamas tik naudojant poros arba moters, nesančios poroje, lytines ląsteles, išskyrus atvejus, kai bent vieno asmens iš poros arba moters, nesančios poroje, lytinės ląstelės yra pažeistos ar jų nepakanka ir dėl to jos negali būti panaudotos pagalbiniam apvaisinimui arba nustatyta rizika perduoti ligą ar sveikatos sutrikimą, kurie kelia grėsmę asmens gyvybei ir (arba) sukelia sunkią nuolatinę negalią ir kurių sąrašą tvirtina sveikatos apsaugos ministras, ir šios rizikos negalima išvengti atlikus preimplantacinį genetinį embriono tyrimą.

9. Embriono donorystė leidžiama, tik jei embrionas laikomas lytinių ląstelių banke ne trumpiau kaip 2 metus nuo jo konservavimo dienos ir jei pora arba moteris, nesanti poroje, šio įstatymo 7 straipsnyje nustatyta tvarka raštu sutiko dėl embriono donorystės. Visi poros arba moters, nesančios poroje, donuoti embrionai gali būti panaudojami tik vienos poros arba vienos moters, nesančios poroje, pagalbiniam apvaisinimui. Donuoto embriono panaudojimo kitos poros arba moters, nesančios poroje, pagalbiniam apvaisinimui tvarką nustato sveikatos apsaugos ministras.

10. Lytinių ląstelių recipiento ar embriono recipiento, lytinių ląstelių donoro, kuris nepriklauso prašymą atlikti pagalbinių apvaisinimą pateikusiai porai (toliau – lytinių ląstelių donoras (trečiasis asmuo), embriono donoro (-ų) ir vaiko, pradėto panaudojant lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) lytines ląsteles ar embriono donoro (-ų) embrioną, asmens duomenys yra konfidencialūs. Lytinių ląstelių recipientui ar embriono recipientui, jo sutuoktiniui (įregistravusiam partnerystę asmeniui) ir vaikui, gimusiam panaudojant lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) lytines ląsteles ar embriono donoro (-ų) embrioną, lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) ar embriono donoro (-ų) tapatybė neatskleidžiama, o lytinių ląstelių donorui (trečiajam asmeniui) ar embriono donorui (-ams) neatskleidžiama lytinių ląstelių recipiento ar embriono recipiento, jo sutuoktinio (įregistravusio partnerystę asmens) ir vaiko tapatybė, išskyrus šio straipsnio 11 dalyje nurodytus atvejus.

11. Informacija apie:

1) lytinių ląstelių donorą (trečiąjį asmenį), embriono donorą ar vaiką, gimusį panaudojant lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) lytines ląsteles ar embriono donoro embrioną, gali būti suteikta vaikui, gimusiam po pagalbinių apvaisinimo panaudojant lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) lytines ląsteles ar embriono donoro embrioną, taip pat lytinių ląstelių donorui (trečiajam asmeniui) ar embriono donorui teismo leidimu, jeigu ši informacija yra svarbi vaiko, lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) ar embriono donoro sveikatai ar dėl kitų teismo nustatytų

priežasčių. Kriterijus, kuriais vadovaujantis vertinama, ar informacija yra svarbi vaiko, lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) ar embriono donoro sveikatai, tvirtina sveikatos apsaugos ministras;

2) lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) ar embriono donoro tapatybę, jiems sutikus, gali būti atskleista vaikui, gimusiam po pagalbinio apvaisinimo panaudojant lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) lytines ląsteles ar embriono donoro embrioną, kai šis sulaukia pilnametystės ar tampa veiksniumi sveikatos priežiūros srityje. Šiame punkte numatytos teisės įgyvendinimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

4 straipsnis. Lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir embriono įvežimo, importo, išvežimo, eksporto ir tranzito sąlygos

1. Lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir embriono įvežimas ir importas į Lietuvos Respublikos teritoriją ir išvežimas ir eksportas iš jos yra draudžiami, išskyrus:

1) lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embriono, skirtų autologiniam naudojimui, įvežimą ir importą į Lietuvos Respubliką ir išvežimą ir eksportą iš jos;

2) lytinių ląstelių donorų (trečiųjų asmenų) lytinių ląstelių, skirtų pagalbiniam apvaisinimui, įvežimą į Lietuvos Respubliką iš Europos Sąjungos ir (ar) Europos ekonominės erdvės valstybių.

2. Lytines ląsteles, reprodukcinius audinius ir embrionus, skirtus autologiniam naudojimui, įvežti į Lietuvos Respubliką ir išvežti bei eksportuoti iš jos turi teisę lytinių ląstelių bankas sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka.

3. Lytines ląsteles, reprodukcinius audinius ir embrionus, skirtus autologiniam naudojimui, importuoti turi teisę lytinių ląstelių bankas, turintis kompetentingos institucijos išduotą leidimą vykdyti lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir embrionų, skirtų autologiniam naudojimui, importą iš valstybių, kurios nėra Europos Sąjungos narės arba Europos ekonominės erdvės valstybės (toliau – trečioji valstybė) (toliau – importo leidimas). Importo leidimas išduodamas sveikatos apsaugos ministro tvirtinamo importo leidimų išdavimo tvarkos aprašo (toliau – leidimų išdavimo aprašas) nustatyta tvarka esant visoms šioms sąlygoms:

1) lytinių ląstelių bankas yra sudaręs leidimų išdavimo apraše nustatytus reikalavimus atitinkantį (-čius) rašytinį (-ius) susitarimą (-us) su trečiojoje valstybėje įsteigtu žmogaus lytinių ląstelių banku ar kita įstaiga, kuri yra atsakinga už lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų, kuriuos ji tiekia importuojančiajam lytinių ląstelių bankui, eksportą į Europos Sąjungą (toliau – trečiosios (-ių) valstybės (-ių) tiekėjas);

2) trečiosios (-ių) valstybės (-ių) tiekėjas (-ai) trečiosios (-ių) valstybės (-ių) nustatyta tvarka yra įgijęs teisę eksportuoti lytines ląsteles, reprodukcinius audinius ir (ar) embrionus;

3) trečiosios (-ių) valstybės (-ių) nustatyti lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų kokybės ir saugumo reikalavimai atitinka Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktuose, reguliuojančiuose lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų paėmimą, paruošimą, laikymą, paskirstymą ir naudojimą, nustatytus reikalavimus.

4. Lytinių ląstelių bankas, siekiantis gauti importo leidimą, leidimų išdavimo apraše nustatyta tvarka kompetentingai institucijai pateikia prašymą išduoti importo leidimą ir kitus leidimų išdavimo apraše nustatytus dokumentus, patvirtinančius atitiktį šio straipsnio 3 dalyje nustatytoms sąlygoms (toliau – kiti dokumentai). Kompetentinga institucija importo leidimą išduoda ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo tinkamai užpildyto prašymo išduoti importo leidimą ir kitų dokumentų gavimo dienos. Leidimo neišdavimas arba motyvuoto atsisakymo išduoti leidimą nepateikimas per 20 darbo dienų nelaikomas leidimo išdavimu. Vienas importo leidimas

išduodamas vykdyti lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų importą iš vieno trečiosios valstybės tiekėjo. Importo leidimo galiojimas yra neterminuotas arba, kai prašyme išduoti importo leidimą nurodyta, kad importas vykdomas vieną kartą, importo leidimas galioja iki lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų importo datos. Duomenys apie importo leidimą įrašomi Licencijų informacinėje sistemoje jo išdavimo dieną ir skelbiami iki importo leidimo galiojimo termino pabaigos, kai importo leidimas terminuotas, arba iki importo leidimo panaikinimo šio straipsnio 6 dalyje nurodytu pagrindu, kai importo leidimas neterminuotas.

5. Kompetentinga institucija ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo dienos, kai nustato, kad lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų importas neatitinka šio straipsnio 3 dalies 1 ir (arba) 2 punktuose nustatytų sąlygų, leidimo turėtoji raštu praneša apie nustatytus trūkumus ir nurodo, kad per 5 darbo dienas nuo pranešimo gavimo dienos jų nepašalinus importo leidimo galiojimas bus sustabdytas. Importo leidimo galiojimas sustabdomas 40 darbo dienų nuo sprendimo sustabdyti importo leidimo galiojimą priėmimo dienos. Importo leidimo galiojimo sustabdymas panaikinamas, jei ne vėliau kaip per importo leidimo galiojimo sustabdymo terminą importo leidimo turėtojas pašalina trūkumus ir pateikia trūkumų pašalinimą patvirtinančius dokumentus.

6. Importo leidimo galiojimas panaikinamas esant bent vienai iš šių sąlygų:

1) kompetentinga institucija nustato, kad lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų importas neatitinka šio straipsnio 3 dalies 3 punkte nustatytų sąlygų;

2) kompetentinga institucija nustato, kad lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų importas neatitinka šio straipsnio 3 dalies 1 ir (arba) 2 punktuose nustatytų sąlygų, o importo leidimo turėtojas per importo leidimo galiojimo sustabdymo terminą nepašalina trūkumų ir nepateikė trūkumų pašalinimą patvirtinančių dokumentų. Šiame punkte nurodytu atveju importo leidimo galiojimas panaikinamas ne vėliau kaip kitą darbo dieną po importo leidimo galiojimo sustabdymo termino pasibaigimo dienos;

3) importo leidimo turėtojas pateikia prašymą panaikinti importo leidimo galiojimą. Šiame punkte nurodytu atveju importo leidimo galiojimas panaikinamas prašyme panaikinti importo leidimo galiojimą nurodytą dieną.

7. Importo leidimo turėtojas privalo:

1) ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo šiame punkte nurodytos informacijos sužinojimo dienos informuoti kompetentingą instituciją:

a) apie tai, kad trečiosios (-ių) valstybės (-ių) tiekėjas (-ai) nebeatitinka šio straipsnio 3 dalies 2 punkte nustatyto reikalavimo;

b) apie trečiosios (-ių) valstybės (-ių) kompetentingos institucijos priimtą sprendimą, kad trečiosios (-ių) valstybės (-ių) tiekėjas (-ai) nesilaiko šio straipsnio 3 dalies 3 punkte nurodytų trečiosios (-ių) valstybės (-ių) nustatytų lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų kokybės ir saugumo reikalavimų;

2) kai importo leidimas terminuotas, ne vėliau kaip per 1 darbo dieną nuo lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų importo dienos informuoti apie atliktą importą kompetentingą instituciją.

8. Apie importo leidimo galiojimo sustabdymą, galiojimo sustabdymo panaikinimą ir importo leidimo galiojimo panaikinimą importo leidimo turėtoji pranešama ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo atitinkamo sprendimo dėl importo leidimo galiojimo priėmimo dienos.

9. Lytinių ląstelių donorų (trečiųjų asmenų) lytinių ląstelių įvežimą sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka vykdo ir pagalbinio apvaisinimo paslaugas, kurias teikiant naudojamos įvežtos lytinių ląstelių donorų (trečiųjų asmenų) lytinės ląstelės, teikia universiteto liginės, šio

įstatymo nustatyta tvarka įgijusios teisę teikti pagalbinių apvaisinimo ir lytinių ląstelių banko paslaugas.

10. Lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embriono tranzitas vykdomas gavus kompetentingos institucijos leidimą vykdyti lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų tranzitą per Lietuvos Respublikos teritoriją (toliau – tranzito leidimas). Tranzito leidimas išduodamas sveikatos apsaugos ministro tvirtinamo tranzito leidimų išdavimo tvarkos aprašo nustatyta tvarka per 20 darbo dienų nuo tinkamai užpildyto prašymo dėl tranzito leidimo išdavimo gavimo dienos. Leidimo neišdavimas arba motyvuoto atsisakymo išduoti leidimą nepateikimas per 20 darbo dienų nelaikomas leidimo išdavimu. Tranzito leidimas galioja iki lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų tranzito datos. Vienas tranzito leidimas išduodamas vykdyti lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų tranzitą į vieną trečiąją valstybę. Tranzito leidimas išduodamas esant visoms šioms sąlygoms:

1) prašyme dėl tranzito leidimo išdavimo nurodyta įmonė, įstaiga ar organizacija, kuriai bus perduodami lytinės ląstelės, reprodukciniai audiniai ir (ar) embrionai trečiojoje valstybėje, arba prašymą dėl tranzito leidimo išdavimo pateikusi įmonė, įstaiga ar organizacija, kai ji pati yra lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų gavėja trečiojoje valstybėje, turi teisę vykdyti lytinių ląstelių banko veiklą;

2) prašymą dėl tranzito leidimo išdavimo pateikusi įmonė, įstaiga ar organizacija yra sudariusi sutartį su trečiosios valstybės, į kurią vežamos lytinės ląstelės, reprodukciniai audiniai ir (ar) embrionai, įmone, įstaiga ar organizacija, kuriai bus perduodamos lytinės ląstelės, reprodukciniai audiniai ir (ar) embrionai, išskyrus, kai prašymą dėl tranzito leidimo išdavimo pateikusi įmonė, įstaiga ar organizacija pati yra lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų gavėja trečiojoje valstybėje.

11. Įmonė, įstaiga ar organizacija, siekianti gauti tranzito leidimą, tranzito leidimų išdavimo tvarkos aprašo nustatyta tvarka kompetentingai institucijai pateikia prašymą išduoti tranzito leidimą ir kitus tranzito leidimų išdavimo tvarkos apraše nurodytus dokumentus, patvirtinančius atitiktį šio straipsnio 10 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytoms sąlygoms. Duomenys apie tranzito leidimą įrašomi Licencijų informacinėje sistemoje jo išdavimo dieną ir skelbiami iki jo galiojimo termino pabaigos.

12. Kompetentinga institucija ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo dienos, kai nustato, kad lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų tranzitas neatitinka šio straipsnio 10 dalyje nustatytų sąlygų, tranzito leidimo turėtojai raštu praneša apie nustatytus trūkumus ir nurodo, kad per 5 darbo dienas nuo pranešimo gavimo dienos jų nepašalinus, tranzito leidimo galiojimas bus sustabdytas. Tranzito leidimo galiojimas sustabdomas 40 darbo dienų nuo sprendimo sustabdyti tranzito leidimo galiojimą priėmimo dienos. Tranzito leidimo galiojimo sustabdymas panaikinamas, jei ne vėliau kaip per tranzito leidimo galiojimo sustabdymo terminą tranzito leidimo turėtojas pašalina trūkumus ir pateikia trūkumų pašalinimą patvirtinančius dokumentus.

13. Tranzito leidimo galiojimas panaikinamas esant bent vienai iš šių sąlygų:

1) kompetentinga institucija nustato, kad lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų tranzitas neatitinka šio straipsnio 10 dalyje nustatytų sąlygų, o tranzito leidimo turėtojas per tranzito leidimo galiojimo sustabdymo terminą nepašalina trūkumų ir nepateikė trūkumų pašalinimą patvirtinančių dokumentų. Šiame punkte nurodytu atveju tranzito leidimo galiojimas panaikinamas ne vėliau kaip kitą darbo dieną po tranzito leidimo galiojimo sustabdymo termino pasibaigimo dienos;

2) tranzito leidimo turėtojas pateikia prašymą panaikinti tranzito leidimo galiojimą. Šiame punkte nurodytu atveju tranzito leidimo galiojimas panaikinamas prašyme panaikinti tranzito leidimo galiojimą nurodytą dieną.

14. Tranzito leidimo turėtojas privalo ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir (ar) embrionų tranzito dienos informuoti apie tai kompetentingą instituciją.

15. Apie tranzito leidimo galiojimo sustabdymą, galiojimo sustabdymo panaikinimą ir tranzito leidimo panaikinimą tranzito leidimo turėtojui pranešama ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo atitinkamo sprendimo dėl tranzito leidimo galiojimo priėmimo dienos.

5 straipsnis. Teisė teikti pagalbinių apvaisinimo, vaisingumo išsaugojimo ir (ar) lytinių ląstelių banko paslaugas

1. Pagalbinių apvaisinimo paslaugas turi teisę teikti tik Lietuvos Respublikoje įsteigti juridiniai asmenys ar užsienio valstybėje įsteigtų juridinių asmenų ar kitų organizacijų filialai, įsteigti Lietuvos Respublikoje (toliau šiame straipsnyje – juridiniai asmenys), Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatyme nustatyta tvarka gavę asmens sveikatos priežiūros veiklos licenciją, suteikiančią teisę teikti pagalbinių apvaisinimo paslaugas, ir asmens sveikatos priežiūros veiklos licenciją, suteikiančią teisę teikti lytinių ląstelių banko paslaugas. Vaisingumo išsaugojimo paslaugas turi teisę teikti tik juridiniai asmenys, Sveikatos priežiūros įstaigų įstatyme nustatyta tvarka gavę asmens sveikatos priežiūros veiklos licenciją, suteikiančią teisę teikti pagalbinių apvaisinimo paslaugas, ir asmens sveikatos priežiūros veiklos licenciją, suteikiančią teisę teikti lytinių ląstelių banko paslaugas.

2. Lytinių ląstelių banko paslaugas turi teisę teikti juridiniai asmenys, Sveikatos priežiūros įstaigų įstatyme nustatyta tvarka gavę asmens sveikatos priežiūros veiklos licenciją, kurioje nurodyta, kad jie įgijo teisę teikti lytinių ląstelių banko paslaugas.

3. Juridiniai asmenys, siekiantys gauti asmens sveikatos priežiūros veiklos licenciją teikti lytinių ląstelių banko paslaugas, privalo atitikti Sveikatos priežiūros įstaigų įstatyme nustatytus reikalavimus asmens sveikatos priežiūros veiklos licencijai gauti ir šias sąlygas:

1) juridinio asmens nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdomos patalpos, įranga ir medžiagos, kurios bus naudojamos atliekant lytinių ląstelių banko paslaugų procedūras, atitinka sveikatos apsaugos ministro nustatytus lytinių ląstelių banko paslaugų teikimo reikalavimus, užtikrinančius kokybiškas ir saugias lytinių ląstelių banko paslaugas;

2) juridinio asmens darbuotojai, kurie dalyvaus teikiant lytinių ląstelių banko paslaugas, yra asmens sveikatos priežiūros ir kitos sveikatinimo veiklos specialistai, kurie turi sveikatos apsaugos ministro nustatytą kvalifikaciją, suteikiančią kompetencijų, reikalingų kokybiškoms lytinių ląstelių banko paslaugoms teikti (reprodukcinės sveikatos ir (arba) veiksmų su žmogaus ląstelėmis, audiniais ir embrionais srityje), ir yra išklause mokymo kursus, suteikiančius žinių apie reikalavimus lytinių ląstelių bankams ir jų veiklai, kurių programų reikalavimus ir užsienyje išklaustų kursų įskaitymo tvarką nustato sveikatos apsaugos ministras;

3) lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir embriono paėmimo, paruošimo, laikymo, paskirstymo ir naudojimo organizavimas ir valdymas atitinka sveikatos apsaugos ministro nustatytus lytinių ląstelių banko paslaugų teikimo reikalavimus, užtikrinančius kokybiškas ir saugias lytinių ląstelių banko paslaugas;

4) įdiegta sistema, užtikrinanti lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir embriono atsekamumą nuo paėmimo iki panaudojimo ar sunaikinimo;

5) įdiegta kokybės sistema užtikrina saugos reikalavimų laikymąsi, įskaitant užteršimo valdymo priemones.

4. Juridinių asmenų, siekiančių gauti asmens sveikatos priežiūros veiklos licenciją teikti pagalbinio apvaisinimo paslaugas, darbuotojai, kurie dalyvaus teikiant pagalbinio apvaisinimo ir vaisingumo išsaugojimo paslaugas, yra asmens sveikatos priežiūros ir kitos sveikatinimo veiklos specialistai, kurie turi sveikatos apsaugos ministro nustatytą kvalifikaciją, suteikiančią kompetencijų, reikalingų kokybiškoms pagalbinio apvaisinimo paslaugoms teikti (reprodukcinės sveikatos ir (arba) veiksmų su žmogaus ląstelėmis, audiniais ir embrionais srityje), ir yra išlausę mokymo kursus, suteikiančius žinių apie reikalavimus asmens sveikatos priežiūros įstaigoms, teikiančioms pagalbinio apvaisinimo paslaugas, ir jų veiklai, kurių programų reikalavimus ir užsienyje išlausytų kursų įskaitymo tvarką nustato sveikatos apsaugos ministras.

6 straipsnis. Pagalbinio apvaisinimo metodai ir atlikimo tvarka

Pagalbinio apvaisinimo metodai yra pagalbinis apvaisinimas *in vivo* ir pagalbinis apvaisinimas *in vitro*. Pagalbinio apvaisinimo atlikimo tvarką nustato sveikatos apsaugos ministras.

7 straipsnis. Informuoto paciento sutikimas

1. Prieš porai arba moteriai, nesančiai poroje, duodant informuoto paciento sutikimą dėl pagalbinio apvaisinimo asmens sveikatos priežiūros įstaigos darbuotojas, atliekantis pagalbinį apvaisinimą, privalo suprantamai informuoti porą arba moterį, nesančią poroje, apie:

- 1) pagalbinio apvaisinimo galimybes;
- 2) numatomus naudoti pagalbinio apvaisinimo metodus, alternatyvas;
- 3) pagalbinio apvaisinimo naudą, riziką, taip pat daugiavaisio nėštumo keliamą riziką motinai ir vaisiui, galimas procedūrų medicininės, psichologinės pasekmes;
- 4) pagalbinio apvaisinimo sėkmės tikimybę, nurodydamas klinikinių nėštumų ir gimdymų skaičių (ir bendrai žinomą medicinos praktikoje (remiantis oficialiais, patikimais ir patikrintais duomenimis), ir konkrečiai pasiekiamą pagalbinio apvaisinimo paslaugas teikiančioje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje), tenkantį numatomam taikyti pagalbinio apvaisinimo metodui;
- 5) sukurtų, tačiau į moters organizmą neperkeltų embrionų laikymo lytinių ląstelių banke terminus ir sąlygas, nurodytus šio įstatymo 10 straipsnyje;
- 6) preliminarą viso pagalbinio apvaisinimo kainą, apskaičiuojamą sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka.

2. Informuoto paciento sutikime, kurį pasirašo pora arba moteris, nesanti poroje, turi būti visa informacija, nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, taip pat turi būti nurodytas poros arba moters, nesančios poroje, pageidaujamas sukurti embrionų skaičius, nepanaudotų embrionų laikymo terminas, sutikimas ar nesutikimas dėl embriono donorystės šio įstatymo 10 straipsnio 8 dalyje nurodytais atvejais, informacija apie galimybę atšaukti informuoto paciento sutikimą ir atšaukimo tvarką.

3. Informuoto paciento sutikimas sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka gali būti atšauktas iki *in vivo* arba *in vitro* pagalbinio apvaisinimo metodo taikymo pradžios. Tokiu atveju lytinės ląstelės sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka sunaikinamos, išskyrus kai šio įstatymo 9 straipsnyje nustatyta tvarka asmuo duoda informuoto paciento sutikimą dėl vaisingumo išsaugojimo paslaugos teikimo. Informuoto paciento sutikime nurodytas sutikimas arba nesutikimas dėl embrionų panaudojimo embriono donorystei šio įstatymo 10 straipsnio 8 dalyje

nurodytais atvejais sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka gali būti atšauktas bet kuriuo metu iki šio įstatymo 10 straipsnio 8 arba 9 dalyje nurodytų aplinkybių atsiradimo dienos.

8 straipsnis. Lytinių ląstelių ir reprodukcinį audinių paėmimas, paruošimas, laikymas, paskirstymas ir naudojimas

1. Lytinės ląstelės gali būti paimos tik gavus rašytinį informuoto paciento sutikimą.
2. Draudžiama imti ir (ar) naudoti pagalbiniam apvaisinimui mirusio asmens lytines ląsteles, išskyrus atvejus, kai yra mirusio asmens rašytinis sutikimas dėl jo lytinių ląstelių naudojimo po jo mirties sutikime nurodyto asmens pagalbiniam apvaisinimui. Jeigu asmuo, kurio lytinės ląstelės laikomos lytinių ląstelių banke, miršta ir nėra jo rašytinio sutikimo dėl jo lytinių ląstelių naudojimo po jo mirties, lytinių ląstelių banke laikomos jo lytinės ląstelės sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka sunaikinamos.

3. Lytinių ląstelių paėmimą atliekantis asmens sveikatos priežiūros įstaigos, teikiančios pagalbinio apvaisinimo ar vaisingumo išsaugojimo paslaugas, darbuotojas prieš lytinių ląstelių paėmimą įsitikina, ar yra paciento sutikimas dėl lytinių ląstelių paėmimo, ar paėmimas atitinka sveikatos apsaugos ministro nustatytus reikalavimus, užtikrinančius lytinių ląstelių paėmimo saugumą donorui bei recipientui ir vaikui (vaikams), kuris (kurie) gims po pagalbinio apvaisinimo, ir padaro atitinkamus įrašus paciento medicinos dokumentuose. Sveikatos apsaugos ministras nustato kontraindikacijų, dėl kurių lytinės ląstelės negali būti paimos ir (ar) naudojamos, sąrašą ir užteršimo rizikos įvertinimo bei valdymo tvarką.

4. Lytinės ląstelės yra laikomos lytinių ląstelių banke.

5. Lytinės ląstelės lytinių ląstelių banke yra laikomos informuoto paciento sutikime nurodytą laikotarpį, išskyrus atvejus, kai lytines ląsteles davęs asmuo pažeidžia susitarimą su lytinių ląstelių banku dėl lytinių ląstelių laikymo ir, vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, tai yra pagrindas nutraukti šį susitarimą arba miršta nedavęs informuoto paciento sutikimo naudoti jo lytines ląsteles kito asmens pagalbiniam apvaisinimui.. Lytinės ląstelės sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka sunaikinamos:

- 1) pasibaigus lytinių ląstelių laikymo laikotarpiui;
- 2) lytines ląsteles davusiam asmeniui pažeidus susitarimą su lytinių ląstelių banku dėl lytinių ląstelių laikymo, kai, vadovaujantis Civiliniu kodeksu, tai yra pagrindas nutraukti šį susitarimą;
- 3) kai asmuo miršta nedavęs informuoto paciento sutikimo naudoti jo lytines ląsteles kito asmens pagalbiniam apvaisinimui.

6. Lytinių ląstelių paėmimo, paruošimo, laikymo, paskirstymo ir naudojimo tvarką nustato sveikatos apsaugos ministras.

7. Reprodukcinį audinių paėmimui, paruošimui, laikymui, paskirstymui ir naudojimui *mutatis mutandis* taikomos šio straipsnio 1–6 dalys.

9 straipsnis. Vaisingumo išsaugojimo paslaugos

1. Asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, turinčioje teisę teikti vaisingumo išsaugojimo paslaugas, pasinaudoti vaisingumo išsaugojimo paslauga, tik jeigu nustatyta liga ar sveikatos sutrikimas ir (arba) prognozuojami sveikatos sutrikimai, ir (arba) paskirtas gydymas kelia pagrįstų abejonių dėl šio asmens tolesnio vaisingumo, gali:

- 1) veiksnus sveikatos priežiūros srityje pilnametis asmuo;
- 2) emancipuotas arba sudaręs santuoką nepilnametis asmuo;

3) nepilnametis asmuo, atstovaujamas Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

2. Asmens atitikties šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms sąlygoms sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka nustato gydytojų konsiliumas.

3. Asmuo, norintis, kad jam būtų suteiktos vaisingumo išsaugojimo paslaugos, šio straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka pasirašo informuoto paciento sutikimą dėl vaisingumo išsaugojimo paslaugos teikimo ir pateikia rašytinį prašymą dėl vaisingumo išsaugojimo paslaugos teikimo ir kitus sveikatos apsaugos ministro nustatytus dokumentus bei medicinos dokumentus, patvirtinančius sąlygų, nurodytų šio straipsnio 1 dalyje, buvimą, išskyrus, kai šie medicinos dokumentai tvarkomi valstybės informacinėje sistemoje ir asmens sveikatos priežiūros įstaiga, kuriai pateiktas prašymas dėl vaisingumo išsaugojimo paslaugos teikimo, turi prieigą prie šių dokumentų arba šios asmens sveikatos priežiūros įstaigos vidaus administravimo informacinėje sistemoje.

4. Prieš asmeniui duodant informuoto paciento sutikimą dėl vaisingumo išsaugojimo paslaugos teikimo asmens sveikatos priežiūros įstaigos darbuotojas, teikiantis šią paslaugą, privalo asmeniui suprantama forma jį informuoti (jei asmuo nepilnametis – ir jo atstovą) apie vaisingumo išsaugojimo ir lytinių ląstelių ir (ar) reprodukcinį audinių naudojimo galimybes (ir bendrai žinomas medicinos praktikoje (pagal viešai prieinamus duomenis), ir konkrečiu atveju), vaisingumo išsaugojimo alternatyvas, naudą, riziką, galimas vaisingumo išsaugojimo procedūrų medicininės, psichologinės pasekmes, veiksmus, susijusius su reprodukcine sveikata, pastojimo planavimu ir pagalbinio apvaisinimo procedūrų atlikimu ateityje, taip pat vaisingumo išsaugojimo paslaugos apmokėjimo tvarką. Ši informacija, taip pat lytinių ląstelių ir reprodukcinį audinių laikymo terminas, turi būti pateikta ir raštu informuoto paciento sutikime.

5. Rašytinio prašymo dėl vaisingumo išsaugojimo paslaugos teikimo ir informuoto paciento sutikimo dėl vaisingumo išsaugojimo paslaugos teikimo reikalavimus tvirtina ir vaisingumo išsaugojimo paslaugų teikimo tvarką nustato sveikatos apsaugos ministras.

6. Teikiant vaisingumo išsaugojimo paslaugą paimitos ir užkonservuotos lytinės ląstelės ir reprodukciniai audiniai laikomi lytinių ląstelių banke asmens (-ų), pateikusio (-ių) prašymą suteikti vaisingumo išsaugojimo paslaugą, informuoto paciento sutikime nurodytą laiką.

7. Teikiant vaisingumo išsaugojimo paslaugą medicinos dokumentuose fiksuojama informacija apie:

- 1) paimtų reprodukcinį audinių skaičių;
- 2) paimtų vyriškų lytinių ląstelių ėminių ar subrendusių moteriškų lytinių ląstelių skaičių;
- 3) konservuotų ir laikomų vyriškų lytinių ląstelių ėminių arba subrendusių moteriškų lytinių ląstelių skaičių;
- 4) reprodukcinį audinių ir lytinių ląstelių sunaikinimą.

8. Visi sprendimai, susiję su vaisingumo išsaugojimo paslaugos teikimu, priimami vadovaujantis šią paslaugą gaunančio asmens sveikatos prioriteto principu, įvertinus galimą naudą ir žalą šiam asmeniui ir (ar) vaikui (vaikams), kuris (kurie) galėtų gimti naudojant išsaugotus reprodukcinis audinius ar lytines ląsteles.

10 straipsnis. Embriono apsauga

1. Valstybė organizacinėmis, teisinėmis, socialinėmis ir ekonominėmis priemonėmis skatina pagalbinio apvaisinimo technologijų, kuriomis siekiama embrionų gyvybingumo ir didžiausios saugaus nėštumo bei gimdymo tikimybės, vystymą.

2. Sprendimą dėl pageidaujamo sukuriama embrionų skaičiaus priima pora arba moteris, nesanti poroje, įvertinę šio įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1, 2, 4 ir 5 punktuose nurodytą informaciją

ir pasitarę su gydytoju. Sprendimas nurodomas informuoto paciento sutikime ir medicinos dokumentuose. Vienu metu į moters organizmą gali būti perkeliama ne daugiau kaip trys embrionai.

3. Teikiant pagalbinio apvaisinimo paslaugą medicinos dokumentuose fiksuojama informacija apie:

- 1) paimtų moteriškųjų lytinių ląstelių skaičių;
- 2) paimtų subrendusių moteriškųjų lytinių ląstelių skaičių;
- 3) apvaisintų moteriškųjų lytinių ląstelių skaičių;
- 4) embrionų, tinkamų perkelti į moters organizmą, skaičių;
- 5) į moters organizmą perkeltų embrionų skaičių;
- 6) šio straipsnio 7 dalyje nustatyto atveju laikomų embrionų skaičių;
- 7) embrionų, kurie buvo laikomi šio straipsnio 7 dalyje nustatyto atveju, perkėlimą į moters organizmą;

8) embrionų, kurių laikymas šio straipsnio 9 dalyje nustatytais atvejais buvo nutrauktas ir jie sunaikinti arba šio straipsnio 11 dalyje nurodytu atveju palaidoti arba kremuoti, skaičių.

4. Įvertinus galinčią kilti žalą motinos ir (ar) tėvo, ir (ar) vaiko (vaikų), kuris (kurie) gims po pagalbinio apvaisinimo, sveikatai, leidžiamos tik sveikatos apsaugos ministro patvirtintame pagalbinio apvaisinimo ar vaisingumo išsaugojimo procedūrų su lytinėmis ląstelėmis, reprodukciniiais audiniais ar embrionais sąraše nurodytos procedūros, atliekamos laikantis sveikatos apsaugos ministro nustatytos tvarkos.

5. Biomedicininiai tyrimai su embrionais atliekami Lietuvos Respublikos biomedicininų tyrimų etikos įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka.

6. Iki perkėlimo į moters organizmą embrionai gali būti auginami *in vitro* (ne moters kūne) ne ilgiau kaip 7 paras po apvaisinimo (zigotos susidarymo).

7. Pagalbiniam apvaisinimui sukurti, tačiau į moters organizmą neperkelti gyvybingi embrionai laikomi lytinių ląstelių banke poros arba moters, nesančios poroje, informuoto paciento sutikime nurodytą laiką, bet ne trumpiau kaip 2 metus nuo konservavimo dienos. Lytinių ląstelių banke embrionai laikomi sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka. Embrionų laikymas 2 metus nuo embrionų konservavimo dienos, taip pat likusių vieno asmens ar vienos poros donuotų embrionų, kurie nebuvo panaudoti embriono recepto (-ų) pagalbiniam apvaisinimui, laikymas 2 metus nuo vieno ar kelių pirmųjų embrionų perkėlimo į moters organizmą dienos lytinių ląstelių banke Vyriausybės nustatyta tvarka finansuojamas valstybės biudžeto lėšomis, o po to iki informuoto paciento sutikime nurodyto embrionų laikymo termino pabaigos tęsiamas poros ar moters, nesančios poroje, lėšomis. Kol šio straipsnio nustatyta tvarka embrionai laikomi lytinių ląstelių banke, kiti embrionai tos pačios moters pagalbiniam apvaisinimui negali būti kuriami.

8. Jei pora arba moteris, nesanti poroje, sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka yra sutikusi dėl embrionų panaudojimo donorystei, embrionų laikymas sveikatos apsaugos ministro nustatytais atvejais ir tvarka tęsiamas valstybės biudžeto lėšomis, tačiau ne ilgiau kaip 10 metų nuo embrionų donorystės dienos šiais atvejais:

- 1) pasibaigus informuoto paciento sutikime nurodytam embrionų laikymo terminui;
- 2) porai arba moteriai, nesančiai poroje, pažeidus susitarimą su lytinių ląstelių banku dėl embrionų laikymo, kai, vadovaujantis Civiliniu kodeksu, tai yra pagrindas nutraukti šį susitarimą;
- 3) mirus poros vyrui, kai nėra jo rašytinio sutikimo dėl poros embriono naudojimo po jo mirties poros moters pagalbiniam apvaisinimui, mirus poros moteriai arba abiem poros asmenims arba moteriai, nesančiai poroje;
- 4) pasibaigus santuokai arba registruotai partnerystei, arba poros santykiams.

9. Draudžiama nutraukti pagalbinio apvaisinimo metu sukurtą ir į moters organizmą neperkelto gyvybingo embriono laikymą ir jį sunaikinti, išskyrus atvejus, kai:

1) pasibaigia poros, moters, nesančios poroje, informuoto paciento sutikime nurodytas embrionų laikymo terminas ir nėra jų sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka pareikšto sutikimo dėl laikomų embrionų panaudojimo embrionų donorystei arba prašymo pratęsti embrionų laikymo terminą;

2) pora ar moteris, nesanti poroje, pažeidžia susitarimą su lytinių ląstelių banku dėl embrionų laikymo ir, vadovaujantis Civiliniu kodeksu, tai yra pagrindas nutraukti šį susitarimą, ir nėra jų sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka pareikšto sutikimo dėl laikomų embrionų panaudojimo embrionų donorystei;

3) miršta moteris, nesanti poroje, poros vyras, kai nėra jo rašytinio sutikimo dėl poros embriono naudojimo po jo mirties poros moters pagalbiniam apvaisinimui, poros moteris ar abu poros asmenys ir nėra moters, nesančios poroje, arba poros sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka pareikšto sutikimo dėl laikomų embrionų panaudojimo embrionų donorystei;

4) pasibaigia santuoka ar registruota partnerystė, ar poros santykiai ir nėra abiejų buvusių sutuoktinių, partnerystę įregistravusių asmenų ar poros asmenų sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka pareikšto sutikimo dėl laikomų embrionų panaudojimo embrionų donorystei;

5) pasibaigia šio straipsnio 8 dalyje nurodytas 10 metų terminas, per kurį valstybės biudžeto lėšomis laikomi donuoti embrionai nebuvo panaudoti donorystei;

6) sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka nustatoma embriono genetinė patologija, kuri sukelia ligas ar sveikatos sutrikimus, kurie kelia grėsmę asmens gyvybei ir (arba) sukelia sunkią nuolatinę negalią ir kurių sąrašą tvirtina sveikatos apsaugos ministras.

10. Vyriausybė ar jos įgaliota institucija strateginio lygmens planavimo dokumentuose numato valstybės biudžeto lėšomis finansuojamas embrionų donorystės palaikymo priemonės, kurias įgyvendina universitetų ligoninės, šio įstatymo nustatyta tvarka įgijusios teisę teikti pagalbinio apvaisinimo ir lytinių ląstelių banko paslaugas. Embrionų donorystės palaikymo priemonės turi apimti ir užtikrinti:

1) asmens sveikatos priežiūros specialistų ir kitos sveikatinimo veiklos specialistų, dalyvaujančių embrionų donorystės procese, darbą ir jų kvalifikacijos kėlimą;

2) donuotų embrionų laikymui reikalingos infrastruktūros, įrangos ir priemonių įsigijimą bei palaikymą;

3) donuotų embrionų transportavimą.

11. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos žmonių palaikų laidojimo įstatymu, embrionas vieno arba abiejų poros asmenų arba moters, nesančios poroje, prašymu gali būti laidojamas arba kremuojamas.

11 straipsnis. Surogacijos draudimas

Civiliniai sandoriai, kai viena moteris įsipareigoja pastoti, išnešioti ir pagimdžiusi perduoti kitam asmeniui ar asmenims vaiką, atsisakydama savo motinystės teisių į pagimdytą vaiką (surogacija), yra niekiniai ir negalioja.

12 straipsnis. Pagalbinio apvaisinimo būdu pradėto vaiko kilmė

Pora laikoma vaiko, gimusio po pagalbinio apvaisinimo, tėvais pagal įstatymą, o moteris, nesanti poroje, laikoma vaiko, gimusio po pagalbinio apvaisinimo, motina pagal įstatymą. Pora arba moteris, nesanti poroje, lytinių ląstelių donoras (trečiasis asmuo), embriono donoras ar vaikas, gimęs po pagalbinio apvaisinimo naudojant lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) lytines

ląsteles ar embriono donoro embrioną, neturi teisės reikalauti, kad lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) ar embriono donoro tėvystė (motinystė) būtų pripažinta ar nustatyta dėl vaiko, pradėto pagalbinio apvaisinimo būdu naudojant lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) lytines ląsteles ar embriono donoro embrioną. Lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens), embriono donoro ir vaiko, gimusio po pagalbinio apvaisinimo naudojant lytinių ląstelių donoro (trečiojo asmens) lytines ląsteles ar embriono donoro embrioną, bei jų giminaičių tarpusavio asmeninės neturtinės ir turtinės teisės bei pareigos neatsiranda.

13 straipsnis. Pranešimas apie pavojingus nepageidaujamus reiškinius ir (ar) reakcijas

Asmens sveikatos priežiūros įstaigos, teikiančios pagalbinio apvaisinimo paslaugas, ir lytinių ląstelių bankai sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka privalo registruoti, tirti ir pranešti šio įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nurodytai kompetentingai institucijai apie kiekvieną pavojingą nepageidaujamą reiškinį ir (ar) reakciją bei tyrimo, skirto pavojingo nepageidaujamo reiškinio ir (ar) reakcijos priežasčiai (priežastims) ir vėlesniems padariniams nustatyti, išvadas.

14 straipsnis. Duomenų kaupimas

1. Duomenys apie lytines ląsteles, reprodukcinius audinius bei embrionus ir jų naudojimą turi būti atsekami jų įsigijimo, paruošimo, laikymo ir paskirstymo metu.

2. Duomenys apie lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių laikymą lytinių ląstelių banke, jų paskirstymą ir naudojimą, asmens sveikatos priežiūros įstaigose atliktas pagalbinio apvaisinimo procedūras, jų metodus, sukurtų, į moters organizmą perkeltų, lytinių ląstelių banke laikomų embrionų skaičių, taip pat embrionų, kurių laikymas buvo nutrauktas ir jie sunaikinti, skaičių tvarkomi laikantis Lietuvos Respublikos žmogaus audinių, ląstelių, organų donorystės ir transplantacijos įstatymo reikalavimų.

15 straipsnis. Kompetentinga institucija

1. Kompetentinga institucija yra sveikatos apsaugos ministro įgaliota institucija.

2. Kompetentinga institucija:

1) prižiūri lytinių ląstelių ir reprodukcinių audinių paėmimą, tyrimą, paruošimą, laikymą ir paskirstymą;

2) prižiūri lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir embriono atsekamumo sistemos sukūrimą, įdiegimą ir atlieka šios sistemos priežiūrą;

3) organizuoja patikrinimus ir imasi kontrolės priemonių įvykus pavojingam nepageidaujamam reiškiniui ir (ar) reakcijai;

4) ne rečiau kaip kas 2 metus sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka atlieka asmens sveikatos priežiūros įstaigos, turinčios teisę teikti pagalbinio apvaisinimo paslaugas, lytinių ląstelių banko paslaugas ir (ar) vaisingumo išsaugojimo paslaugas, auditą – patikrina teikiamų paslaugų atitiktį šio įstatymo ir sveikatos apsaugos ministro nustatytiems reikalavimams – ir viešai skelbia audito išvadas;

5) iki kiekvienų metų birželio 30 dienos pateikia Europos Komisijai kompetentingos institucijos gautų pranešimų apie pavojingus nepageidaujamus reiškinius ir reakcijas metinę ataskaitą;

6) teikia informaciją apie vykdomus patikrinimus ir kontrolės priemones Europos Komisijai ir (ar) kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingoms institucijoms;

7) atlieka kitas sveikatos apsaugos ministro pavestas funkcijas.

16 straipsnis. Pagalbinio apvaisinimo paslaugų apmokėjimas

Pagalbinio apvaisinimo paslaugos, išskyrus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir embrionų konservavimą ir laikymą, apmokamos Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatyme nustatytais atvejais ir tvarka.

Lietuvos Respublikos
pagalbinio apvaisinimo įstatymo
priedas

ĮGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI

1. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva [2004/23/EB](#), nustatanti žmogaus audinių ir ląstelių donorystės, įsigijimo, ištyrimo, apdorojimo, konservavimo, laikymo bei paskirstymo kokybės ir saugos standartus.

2. 2006 m. vasario 8 d. Komisijos direktyva [2006/17/EB](#), įgyvendinanti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą [2004/23/EB](#), nustatančią žmogaus audinių ir ląstelių donorystės, įsigijimo, ištyrimo, žmogaus audinių ir ląstelių kokybės ir saugos standartus.

3. 2006 m. spalio 24 d. Komisijos direktyva [2006/86/EB](#), įgyvendinanti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą [2004/23/EB](#) dėl atsekamumo reikalavimų, pranešimo apie pavojingas nepageidaujamas reakcijas ir reiškinius bei žmogaus audinių ir ląstelių kodavimo, apdorojimo, konservavimo, laikymo ir paskirstymo tam tikrų techninių reikalavimų.“

2 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas, įgyvendinimas ir taikymas

1. 2026 m. liepos 1 d. įsigalioja:

1) tokia šio įstatymo 1 straipsniu nauja redakcija išdėstyto Lietuvos Respublikos pagalbinio apvaisinimo įstatymo 9 straipsnio 6 dalies redakcija:

„6. Teikiant vaisingumo išsaugojimo paslaugą paimtos ir užkonservuotos lytinės ląstelės ir reprodukciniai audiniai laikomi lytinių ląstelių banke asmens (-ų), pateikusio (-ių) prašymą suteikti vaisingumo išsaugojimo paslaugą, informuoto paciento sutikime nurodytą laiką. Asmenų, ne vyresnių nei sveikatos apsaugos ministro nustatytas amžius, vaisingumo išsaugojimo paslaugos, išskyrus lytinių ląstelių ir reprodukcinių audinių laikymą lytinių ląstelių banke, teikiamos dėl sveikatos apsaugos ministro patvirtintame ligų ir sveikatos sutrikimų ir paskirto gydymo, keliančių pagrįstų abejonių dėl asmens tolesnio vaisingumo, sąraše nurodytų ligų, sveikatos sutrikimų ir (ar) paskirto gydymo, finansuojamos Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis. Amžius nustatomas atsižvelgiant į mokslinius duomenis apie asmenų amžių, iki kurio asmens lytinės ląstelės ir reprodukciniai audiniai yra tinkami reprodukcijai ir (arba) iki kurio moteris gali sėkmingai išnešioti vaisių.“

2) tokia šio įstatymo 16 straipsnio redakcija:

„16 straipsnis. Pagalbinio apvaisinimo ir vaisingumo išsaugojimo paslaugų apmokėjimas

Pagalbinio apvaisinimo paslaugos, išskyrus lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių ir embrionų konservavimą ir laikymą, ir vaisingumo išsaugojimo paslaugos, išskyrus lytinių ląstelių ir reprodukcinių audinių laikymą lytinių ląstelių banke, šio įstatymo 9 straipsnio 6 dalyje

nustatytais sąlygomis apmokamos Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatyme nustatytais atvejais ir tvarka.“

2. 2027 m. sausio 1 d. įsigalioja tokia šio įstatymo 1 straipsniu nauja redakcija išdėstyto Pagalbinio apvaisinimo įstatymo 14 straipsnio 2 dalies redakcija:

„2. Duomenys apie lytinių ląstelių, reprodukcinių audinių laikymą lytinių ląstelių banke, jų paskirstymą ir naudojimą, asmens sveikatos priežiūros įstaigose atliktas pagalbinio apvaisinimo procedūras, jų metodus, sukurtų, į moters organizmą perkeltų, lytinių ląstelių banke laikomų embrionų skaičių, taip pat embrionų, kurių laikymas buvo nutrauktas ir jie sunaikinti, skaičių, nėštumų ir gimdymų skaičių po pagalbinio apvaisinimo, taip pat apie po pagalbinio apvaisinimo gimusius vaikus tvarkomi laikantis Lietuvos Respublikos žmogaus audinių, ląstelių, organų donorystės ir transplantacijos įstatymo reikalavimų.“

3. 2029 m. sausio 1 d. įsigalioja:

1) tokia šio įstatymo 1 straipsniu nauja redakcija išdėstyto Pagalbinio apvaisinimo įstatymo 9 straipsnio 6 dalies redakcija:

„6. Teikiant vaisingumo išsaugojimo paslaugą paimtos ir užkonservuotos lytinės ląstelės ir reprodukciniai audiniai laikomi lytinių ląstelių banke asmens (-ų), pateikusio (-ių) prašymą suteikti vaisingumo išsaugojimo paslaugą, informuoto paciento sutikime nurodytą laiką. Asmenų, ne vyresnių nei sveikatos apsaugos ministro nustatytas amžius, vaisingumo išsaugojimo paslaugos, išskyrus lytinių ląstelių ir reprodukcinių audinių laikymą lytinių ląstelių banke, teikiamos dėl sveikatos apsaugos ministro patvirtintame ligų ir sveikatos sutrikimų ir paskirto gydymo, keliančių pagrįstų abejonių dėl asmens tolesnio vaisingumo, sąraše nurodytų ligų, sveikatos sutrikimų ir (ar) paskirto gydymo, finansuojamos Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis, o laikymas lytinių ląstelių banke sveikatos apsaugos ministro nustatytą laikotarpį – valstybės biudžeto lėšomis, o po to iki informuoto paciento sutikime nurodyto laikymo termino pabaigos tęsiamas asmens (-ų), pateikusio (-ių) prašymą suteikti vaisingumo išsaugojimo paslaugą, lėšomis. Amžius nustatomas atsižvelgiant į mokslinius duomenis apie asmenų amžių, iki kurio asmens lytinės ląstelės ir reprodukciniai audiniai yra tinkami reprodukcijai ir (arba) iki kurio moteris gali sėkmingai išnešioti vaisių, o šioje dalyje nurodytas lytinių ląstelių ir reprodukcinių audinių laikymo laikotarpis – atsižvelgiant į šiuos duomenis bei laiką, per kurį gali būti išgydytas sveikatos sutrikimas ir (arba) pabaigtas gydymas, ir vaisingumo būklę.“

2) tokia šio įstatymo 1 straipsniu nauja redakcija išdėstyto Pagalbinio apvaisinimo įstatymo 10 straipsnio 7 dalies redakcija:

„7. Pagalbiniam apvaisinimui sukurti, tačiau į moters organizmą neperkelti gyvybingi embrionai laikomi lytinių ląstelių banke poros arba moters, nesančios poroje, informuoto paciento sutikime nurodytą laiką, bet ne trumpiau kaip 2 metus nuo konservavimo dienos. Lytinių ląstelių banke embrionai laikomi sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka. Embrionų konservavimas ir laikymas 2 metus nuo embrionų konservavimo dienos, taip pat likusių vieno asmens ar vienos poros donuotų embrionų, kurie nebuvo panaudoti embriono recipientui (-ų) pagalbiniam apvaisinimui, laikymas 2 metus nuo vieno ar kelių pirmųjų embrionų perkėlimo į moters organizmą dienos lytinių ląstelių banke Vyriausybės nustatyta tvarka finansuojamas valstybės biudžeto lėšomis, o po to iki informuoto paciento sutikime nurodyto embrionų laikymo termino pabaigos tęsiamas asmens (-ų), pateikusio (-ių) prašymą atlikti pagalbinį apvaisinimą, lėšomis. Kol šio straipsnio nustatyta tvarka embrionai laikomi lytinių ląstelių banke, kiti embrionai tos pačios moters pagalbiniam apvaisinimui negali būti kuriami.“

4. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir sveikatos apsaugos ministras:

1) priima šio įstatymo, išskyrus šio straipsnio 1–3 dalis, įgyvendinamuosius teisės aktus;

- 2) iki 2026 m. birželio 30 d. priima šio straipsnio 1 dalies įgyvendinamuosius teisės aktus;
- 3) iki 2026 m. gruodžio 31 d. priima šio straipsnio 2 dalies įgyvendinamuosius teisės aktus;
- 4) iki 2028 m. gruodžio 31 d. priima šio straipsnio 3 dalies įgyvendinamuosius teisės aktus.
- 5. Iki 2028 m. gruodžio 31 d. teikiant vaisingumo išsaugojimo paslaugą pradėtų laikyti žmogaus lytinių ląstelių ir žmogaus reprodukcinį audinį laikymas tęsiamas iki 2028 m. gruodžio 31 d. galiojusios Pagalbinio apvaisinimo įstatymo redakcijos nustatyta tvarka.
- 6. Iki šio įstatymo įsigaliojimo pradėtiems laikyti žmogaus embrionams taikomas minimalus jų laikymo, Vyriausybės nustatyta tvarka finansuojamo valstybės biudžeto lėšomis, terminas, nustatytas iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusios Pagalbinio apvaisinimo įstatymo redakcijos 10 straipsnio 5 dalyje.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas